

Redaksjonelt

Designdialoger

Dette nummeret av FORMakademisk tar utgangspunkt i en workshop på Høgskolen i Oslo i november 2008 som ble arrangert av forskernettverket *DesignDialog*. Forskernettverket samler forskende praktikere innen design, arkitektur, kunst og designdidaktikk. Da dette nettverket ble startet på begynnelsen av 2000-tallet var det blant annet med visjoner om å fremme forskning som kunne bidra til å tette gapet mellom intensjoner om en god dialog om design på ulike områder i samfunnet og den operasjonaliserte praksis. Nettverket har ulike innfallsvinkler til designdialoger: innen bedrifter og miljø, innen utdanning og offentlige dialoger om design.

Forskernettverket *DesignDialog* (www.designdialog.no) har siden 2004 gitt ut flere artikkelsamlinger og arrangert workshops der behovet for kompetanse innen design har stått sentralt. Det har vært lagt stor vekt på skolens rolle i forhold til å utvikle den allmenne designkompetansen, for å skape en mer likeverdig dialog mellom lekmenn og profesjonelle utøvere. Design angår alle og det er derfor behov for kunnskap om design også hos lekmenn. Våre hverdagsomgivelser er designet. "Noen" har bestemt hvor veiene skal gå og husene skal stå, og "noen" har bestemt hvordan T-banen og utsmykningene der skal se ut og hvordan gulvet på jobben skal være. Beslutningene om våre fysiske omgivelser fattes lenge før veien og huset bygges, før bussen eller sofaen produseres – de fattes på basis av tegninger og visuelle representasjoner. De som forstår disse todimensjonale representasjonene har dermed innflytelse over vår hverdag. De uten denne kompetansen mangler reell mulighet for demokratisk brukermedvirkning i slike saker.

I dette nummeret av FORMakademisk følger vi opp den problematikk som utfordrer de gode dialoger om design - *designdialoger*. Redaksjonen har invitert professor og arkitekt Sten Gromark fra Chalmers Teckniska Høgskola i Göteborg til å reflektere om *designdialoger* knyttet til brukermedvirkning i designprosesser. Med sin skandinaviske bakgrunn og sin innsikt i fransk arkitekturforskning bidrar Gromark til en internasjonalisering av arkitekturdebatten. Gjennom den franske doktoravhandlingen – *L'Ouvert à L'œuvre* (Med åpenhet overfor verket) av Éric Daniel-Lacombe fra 2006 – tar Gromark oss med inn i debatten om forholdet mellom arkitektens praksis og arkitektens forskning. Daniel-Lacombe er både arkitekt og forsker og vi får innblikk i flere case med brukermedvirkningsproblematikk. Helt sentralt for Gromark står debatten om framtidens arkitekturforskning og hvordan den kan produsere *profesjonsrelevant* kunnskap. I artikkelen *Mellan Profession och akademi* bidrar han til diskusjonen om arkitekturforskningens egenart.

Både Inger Marie Lid og Inger-Marie Hølmebakk skriver i sine artikler om *universell utforming*. Lid drøfter begrepet *universell utforming*, som en dialog mellom planleggere, arkitekter og designere på den ene side og brukere på den andre, og i lys av nye lover og andre offentlige dokumenter. Et hovedpoeng i Lid sin artikkel *Hva kan man oppnå gjennom universell utforming?* er at universell utforming må innebære å designe produkter, bygninger og anlegg på en slik måte at de kan brukes av alle mennesker i så stor utstrekning som mulig, for å hindre diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne. Hølmebakk har flere års erfaring som utøvende arkitekt, og i hennes artikkel; *Universell utforming i arkitektpraksis*, belyser hun problematikk gjennom å undersøke universell utforming i planleggingsprosessen for to kulturbygg. Hun finner at problematikk knyttet til tilgjengelighet for rullestolsbrukere er bedre innarbeidet enn bevissthet om problematikk knyttet til lyd og taktilitet. Hølmebakk drøfter også makt som et aspekt på dialogen mellom arkitekt og brukerorganisasjoner.

Laila Belinda Fauske skriver i artikkelen *Arkitekturundervisning og restaurasjonstenkning* om hvordan arkitektur i den norske læreplanen for grunnskolen blir tolket i en artikkelserie i tidsskriftet FORM, det eneste fagtidsskriftet for lærere i kunst og design i grunnskole og videregående skole i Norge. Hun påviser en intensjonell praksis som forsterker et kunst-historisk perspektiv på arkitekturundervisning. I artikkelen polariserer Fauske forholdet mellom kunnskap og fagets karismatiske arv, og bidrar dermed til en konstruktiv dialog om fagets historie og framtid.

Barbro Grude Eikseth skriver i artikkelen *Mesterlæremodellen - til hinder for utvikling av arkitekters kommunikasjonskompetanse?* om *designdialogen* innen arkitektutdanningen. Gjennom å se nærmere på hvilken innvirkning dette har på arkitekters tilnærming til og kompetanse innenfor kommunikasjon med sine klienter, peker hun på at arkitektutdanningens form for mesterlære kan ha stor påvirkning på arkitekters kommunikasjon, språk og refleksjon rundt arkitektur.

Anna Austestad og Eva Lutnæs ser i artikkelen *Tilnærminger til teknologi og design i grunnskolen – Nysgjerrig, skapende, kritisk?* nærmere på *designdialogen* innen utdanning i design av lekfolk, ved å vurdere undervisningsmaterieell innen dette emnet i grunnskolen. De undersøker hvilke designdidaktiske begrunnelser i aksene mellom design og teknologi som ligger til grunn for utformingen av undervisningsmaterieell hentet fra sentrale aktører. Videre argumenterer de for at den teknologi- og designforståelse som ligger til grunn har fagdidaktiske konsekvenser som kommer til syne i utformingen av undervisningsmaterieell fra de ulike aktørene.

Bent Illum og Marléne Johansson har sammen skrevet om kulturell sosialisering i den svenske skolens undervisning i *Slöjd* i artikkelen; *Vad är tillräckligt mjukt?* De studerer og analyserer både kommunikasjonen i klasserommet og elevenes interaksjon med materialer og redskap. Elever bygger opp en egen erfaringsverden når de selv erfarer hvordan ”tillräckligt mjukt” kjennes. Forfatterne viser hvordan kunnskap erverves i en interaksjon – *designdialog* – med omverden og hvordan tanke og handling bygges inn i opplevelsene.

Øyvinn Rannem skriver under tittelen *Striden om typografiens sjel – Max Bill versus Jan Tschichold* om *designdialogen* mellom to designere, samt om hvordan typografi og skrift står i dialog i forhold til både innhold og stil. Den tyske typografen og designeren Jan Tschicholds og den sveitiske arkitekten og designeren Max Bills diskusjon fra 1946 om Die neue Typographie versus den tradisjonelle typografien, er satt inn i en historisk kontekst.

I dette nummeret av FORM *Makademisk* har vi valgt å publisere artikler som har ulike innfallsvinkler og ulike ståsted for på den måten å bygge designforskningsfeltet gjennom en *community of practise*. I det legger vi å inkludere ferske forskere i oppbyggingen av forskningsfeltet. Tidsskriftets oppfordring til dr. kandidater om å publisere i FORM *Makademisk* er et ledd i å gjøre tidsskriftet til en kanal for de dr. kandidater som velger en artikkelbasert doktoravhandling.

Oslo, august 2009

Janne Beate Reitan
Ansvarlig redaktør

Liv Merete Nielsen
Temareaktør